

Samostatný knihovník katalogizátor / samostatná knihovnice katalogizátorka (kód: 72-008-R)

Autorizující orgán:	Ministerstvo kultury
Skupina oborů:	Publicistika, knihovnictví a informatika (kód: 72)
Týká se povolání:	Samostatný knihovník katalogizátor
Kvalifikační úroveň NSK - EQF:	6

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Formální a obsahová analýza odborného textu, rychlé čtení	4
Orientace na knižním trhu a v produkci ostatních informačních zdrojů	6
Orientace v procesech akvizice, evidence, katalogizace a adjustace v knihovnách	4
Orientace v systému českých knihoven, jejich knihovních fondech a službách	6
Ovládání automatizovaného knihovního systému	6
Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze základních zdrojů a jejich ověřování	6
Zpracovávání jmenného katalogizačního záznamu dokumentu dle platných knihovnických standardů	6
Zpracovávání katalogizačních záznamů na analytické úrovni dle platných knihovnických standardů	6
Zpracovávání věcného katalogizačního záznamu cizojazyčného dokumentu dle platných knihovnických standardů	6

Platnost standardu

Standard je platný od: 20.05.2025

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

1. Vstupní předpoklady pro účast na zkoušce

Uchazečem o zkoušku může být každá fyzická osoba starší 18 let, která získala alespoň základy vzdělání, nebo účastník rekvalifikace podle zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti.

Zdravotní způsobilost není vyžadována.

Autorizovaná osoba zároveň s odesláním pozvánky ke zkoušce písemnou formou sdělí, kde a jakým způsobem se uchazeč může informovat o svých povinnostech a průběhu zkoušky a které doklady/dokumenty musí uchazeč předložit bezprostředně před započítáním zkoušky.

2. Průběh zkoušky

Před zahájením zkoušky uchazeč předloží zkoušejícímu průkaz totožnosti a případně další dokumenty opravňující k připuštění ke zkoušce uvedené v části 1. Vstupní předpoklady pro účast na zkoušce.

Bezprostředně před zahájením zkoušky autorizovaná osoba seznámí uchazeče s pracovištěm, s organizací zkoušky, s jeho právy a povinnostmi v rámci zkoušky dle zákona č. 179/2006 Sb. a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam.

Zkoušející uzná, a tedy nemusí ověřovat, ty odborné způsobilosti, které byly již dříve u uchazeče ověřeny v rámci zkoušky z jiné profesní kvalifikace (nutno doložit osvědčením o získání profesní kvalifikace), a které jsou shodné svým rozsahem i obsahem. Rozsah a obsah odborné způsobilosti určují její jednotlivá kritéria a pokyny k realizaci zkoušky popsané v hodnoticím standardu. Zkoušející tyto odborné způsobilosti neuznává jako již ověřené, pokud by tím nebylo zajištěno řádné ověření ostatních požadavků stanovených tímto hodnoticím standardem (například při nutnosti dodržení technologických postupů a časové souslednosti různých činností).

Zkouška se koná v českém jazyce.

Zkouška je veřejná. Praktická část zkoušky a praktická zkouška není veřejná v případech, kdy to je nutné z hygienických důvodů nebo z důvodu ochrany zdraví a bezpečnosti práce.

Kritéria jsou ověřována praktickým předvedením, ústním ověřením a kombinací praktického předvedení a ústního ověření. Pro praktické předvedení je nutné, aby měl uchazeč k dispozici počítač zapojený v síti internet a dostupný textový editor. Dovednost práce s počítačem a orientace v síti internetu je jednou z prověřovaných odborných způsobilostí.

Během zkoušky je prověřována i znalost odborné terminologie. Terminologie používaná při zadávání úkolů i jejich hodnocení musí být v souladu s aktuální terminologií tak, jak ji uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) vytvářená Národní knihovnou ČR. V oblasti knihovnických a informačních služeb a provozu je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální znění platných legislativních norem, zejména:

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon),
- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů,
- zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) včetně věcně příslušných vyhlášek v platném znění,
- zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna ČR. Jedná se o pravidla RDA (Resource Description and Access – česky Popis a zpřístupnění zdrojů, dále jen RDA), včetně platných národních interpretací, a formát MARC21 (Machine Readable Cataloging, česky „Strojově čitelná katalogizace“, dále jen MARC21). Informace o standardech a interpretacích jsou k dispozici na

webových stránkách Národní knihovny ČR v sekci Katalogizační politika.

Autorizovaná osoba je povinna 4 týdny před termínem zkoušky na svých webových stránkách zveřejnit aktuální citace manuálů a v den zkoušky sdělí uchazeči informace o pravidlech práce s manuály při zkoušce. Během zkoušky má uchazeč tyto manuály (aktuální verzi) k dispozici. Uchazeč nemá právo přinést si ke zkoušce tyto manuály vlastní.

Veškeré podklady využitelné pro ověření konkrétní odborné způsobilosti (dokumenty, kopie titulních listů a článků, bibliografické záznamy apod.) má zkoušený k dispozici během přípravy na zkoušku. Sestavy těchto podkladů ke každé odborné způsobilosti jsou zároveň součástí níže uvedených pokynů pro autorizovanou osobu. Jednotlivé dokumenty je možné využít opakovaně v různých okruzích otázek. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní dokumenty budou vybrány.

Všechna kritéria, která jsou ověřována formou praktického předvedení, simulují reálnou činnost v práci knihovníka.

1. Formální a obsahová analýza textu, rychlé čtení

Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium a) vybere zkušební komise ze souboru připravených dokumentů (viz Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky) 1 odbornou monografii českého autora v českém jazyce. Pro ověření kritéria b) připraví autorizovaná osoba soubor 30 článků z populárního tisku v českém jazyce v rozsahu asi jedné normostrany. Lze využít články z tištěných i elektronických časopisů. Pro účely zkoušky bude vybrán jeden.

2. Orientace na knižním trhu a v produkci ostatních informačních zdrojů

Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium b) připraví autorizovaná osoba seznam 30 dokumentů z české produkce vydaných v roce předcházejícím roku zkoušky, které obdržely některou z českých knižních cen. Dokument bude pro uchazeče identifikován nejméně 2 z těchto údajů: autor, název, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), popř. ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), nakladatel, rok vydání.

3. Orientace v procesech akvizice, evidence, katalogizace a adjustace v knihovnách

Bez speciálních pokynů.

4. Orientace v systému českých knihoven, jejich knihovních fondech a službách

Odborná způsobilost ověřuje primárně orientaci v českém prostředí, přesto u ověření kritéria c) a d) se přihlíží k mezinárodnímu kontextu knihovnické odbornosti a sdílení zahraničních trendů a zkušeností. Dále bez speciálních pokynů.

5. Ovládání automatizovaného knihovního systému

V rámci ověření odborné způsobilosti uchazeč prokazuje znalost agend, které lze pokrýt automatizovaným provozem. Dále uchazeč prokazuje v rámci této odborné způsobilosti povědomí o tom, že kromě zabezpečení provozu jsou v automatizovaném knihovním systému dostupná data o provozu knihovny, např. kvantitativní ukazatele o počtu a typu dokumentů, uživatelů, výpůjček a jaké možnosti pro organizaci práce v knihovně tato data poskytují. Pro ověření odborné způsobilosti nejsou nutné žádné speciální pomůcky, kromě psacích potřeb.

6. Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze základních zdrojů a jejich ověřování

Pro ověření odborné způsobilosti musí autorizovaná osoba pro ověření jednotlivých kritérií připravit vždy 50 kopií nebo exemplářů:

- kartografických dokumentů
- hudebnin
- regionální literatury

Z hlediska chronologického se musí jednat o dokumenty:

10 % dokumentů vydaných v letech 1850–1900

10 % dokumentů vydávaných v letech 1901–1950

20 % dokumentů vydávaných v letech 1951–2010

60 % dokumentů vydaných 2010 – a novějších

A dále seznam 50 titulů vysokoškolských kvalifikačních prací, z nichž bude zadáno téma a jméno původce. Pro zkoušku musí být vybrány dokumenty z různých uvedených období. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní dokumenty budou vybrány.

7. Zpracování jmenného katalogizačního záznamu dokumentu dle platných knihovnických standardů

V rámci ověřování odborné způsobilosti je prověřována znalost bibliografického záznamu v rozsahu formátu MARC21. V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna ČR. Jedná se o pravidla RDA včetně platných národních interpretací a formát MARC21. Informace o standardech a interpretacích jsou k dispozici na webových stránkách Národní knihovny ČR v sekci Katalogizační politika.

Pro ověření kritéria a) je nutné připravit 30 monografií v českém jazyce a 30 bibliografických záznamů těchto monografií ve struktuře MARC21 s chybami (nesprávné umístění údajů v rámci selekčních a popisných polí, chyby v indikátorech, interpunkci). V každém záznamu bude 5 chyb. Pro ověření bude vybrán 1 záznam.

Pro ověření kritéria b) připraví autorizovaná osoba 30 monografií. Monografie musí být vydána maximálně 5 let před datem konání zkoušky v oficiálním nakladatelství. Musí se jednat o dílo v českém jazyce, ať původní či překlad. Vyloučena jsou díla vydávaná v několika svazcích, pokračující díla. Pro ověření zkušební komise vybere jednu monografii. Dále připraví autorizovaná osoba tabulku polí doporučeného záznamu (rozsah podle aktuálního platného doporučení Národní knihovny ČR). V každém řádku tabulky bude uvedeno číslo a název pole, dále jsou ponechány dva volné sloupce pro případné indikátory a ve čtvrtém sloupci jsou uvedeny kódy a názvy podpolí (rozsah podpolí podle doporučení pro minimální záznam Národní knihovny ČR). Z tohoto seznamu jsou vyloučena pole týkající se věcného popisu 072, 080 a též 6XX (obecné věcné selekční údaje). Tabulka může být vytvořena v textovém nebo tabulkovém editoru. Uchazeč provede písemné zpracování záznamu (jmennou katalogizaci). Po skončení této části zkoušky ústně vysvětlí.

Pro ověření kritéria c) je nutné připravit 30 bibliografických záznamů cizojazyčných monografií ve struktuře MARC21, pro zkoušku bude vybrán jeden.

Pro ověření kritéria g) je nutné připravit kopie titulních listů, rubů titulních listů, případně tiráže cizojazyčných monografií, jejichž autoři nebo korporativní autoři mají záznamy v Souboru národních autorit budovaném Národní knihovnou ČR.

Připraveno bude 60 titulních listů monografií s autorstvím fyzické osoby ve struktuře:

25 v anglickém jazyce (pro ověření vybrány 2 kopie)

25 v německém jazyce (pro ověření vybrány 2 kopie)

10 v ruštině (pro ověření bude vybrána 1 kopie)

Připraveno bude 60 titulních listů monografií s autorstvím korporátním ve struktuře:

25 v anglickém jazyce (pro ověření vybrány 2 kopie)

25 v slovenském jazyce (pro ověření vybrány 2 kopie)

10 v německém jazyce (pro ověření bude vybrána 1 kopie)

Kritérium h) je ověřováno na základě jednoho dokumentu v anglickém jazyce, který je vybrán z připravených sad.

Kritérium ověřuje schopnost orientace ve zdrojích pro sdílenou katalogizaci. Uchazeč není nijak limitován v tom, jaký konkrétní zdroj použije. Mělo by se jednat o katalog, který je budován podle stejných standardů (katalogizační pravidla, formát), jako katalog Národní knihovny ČR.

8. Zpracování katalogizačních záznamů na analytické úrovni dle platných knihovnických standardů

Pro splnění odborné způsobilosti připraví autorizovaná osoba 50 kopií článků z různých českých tištěných periodik v minimálním rozsahu čtyř stran. Každá kopie článku bude opatřena údaji o tom, z jakého časopisu byla převzata (název), roku vydání, ročníku, čísla a rozsahu stran, kde je článek otištěn. Pro ověření se nepřipouští užití článků, které vycházejí na pokračování. Přípustné je užití článku, který vychází v rámci pravidelné rubriky. Všechny články musí být zpracovány v rámci volně (bez licence) dostupné článkové databáze, kterou buduje některá krajská nebo specializovaná knihovna a jejíž záznamy jsou dostupné v centrálních knihovnických portálech.

Pro ověření kritéria a) bude vybráno pět článků (z různých oborů).

Pro ověření kritéria b) jeden článek.

Pro ověření kritéria c) připraví autorizovaná osoba 50 jednotlivých čísel českých zájmových časopisů (např. časopisy věnované výpočetní technice, zahrádkářství, psychologii, zdravotnictví, pedagogice; nikoli časopisy obecné či společenské), které obsahují minimálně dva odborné články o rozsahu minimálně čtyři strany. Přípustné jsou články a časopisy vydané nejdéle pět let před konáním zkoušky. Pro ověření bude vybrán jeden časopis.

9. Zpracování věcného katalogizačního záznamu cizojazyčného dokumentu dle platných knihovnických standardů

Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium a) připraví autorizovaná osoba seznam prvků věcného popisu aktuálně užívaných v knihovnách v ČR v posledních pěti letech před datem konání zkoušky, se stručným popisem. Uchazeč bude hodnocen podle toho, kolik prvků zná a dokáže charakterizovat, zejména v praktickém významu pro služby knihoven.

Pro ověření kritérií b) a c) je nutné připravit 30 monografií v anglickém nebo německém jazyce, které mají záznam, včetně kódu mezinárodního desetinného třídění, v katalogu Národní knihovny ČR a nejsou staršího vydání než pět let před datem konání ověření. Tyto monografie mohou být součástí souborů připravených k dalším částem ověření. Pro ověření budou vybrány pro kritérium b) dvě a pro kritérium c) jedna. Dále je nutné připravit soubor 10 cizojazyčných

pokračujících děl, pro ověření bude vybráno jedno. Uchazeč přidělí znak mezinárodního desetinného třídění pro celý ročník, nikoli pro jednotlivá čísla časopisů.

Pro ověření kritéria d) připraví autorizovaná osoba soubor 10 map vydaných v zahraničí. Bude se jednat o turistické mapy menších územních celků. Nelze užít map státních celků a atlasů. Použity budou pouze soubory map, pro jejichž geografické termíny jsou již v souboru národních autorit Národní knihovny ČR zpracovány záznamy.

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, je oprávněna předčasně ukončit zkoušku, pokud vyhodnotí, že v důsledku činnosti uchazeče bezprostředně došlo k ohrožení nebo bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení zdraví, života a majetku či životního prostředí. Zdůvodnění předčasného ukončení zkoušky uvede autorizovaná osoba do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Uchazeč může ukončit zkoušku kdykoliv v jejím průběhu, a to na vlastní žádost.

Autoři standardu

Autoři kvalifikačního standardu

Kvalifikační standard profesní kvalifikace připravil Národní pedagogický institut ČR ve spolupráci s Národní radou pro kvalifikace, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem kultury a odborníky z těchto subjektů:

- Národní knihovna ČR
- Asociace knihoven vysokých škol ČR
- Sdružení knihoven ČR
- Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
- Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice
- Katedra informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita
- Knihovna Jiřího Mahena Brno
- Knihovna Kroměřížska
- Knihovna Západočeské univerzity v Plzni
- Krajská knihovna Pardubice
- Městská knihovna Kutná Hora
- Městská knihovna v Praze
- Moravská zemská knihovna
- Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové

Kvalifikační standard profesní kvalifikace schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.